

ВПЛИВ МОРФОЛОГІЇ ТА ВЗАЄМНОЇ КІЛЬКОСТІ СКЛАДОВИХ ФАЗ НА МЕХАНІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ДВОФАЗНИХ ЛАТУНЕЙ

Терлецький О.С., Бурдіна М.Ю.

Національний технічний університет

“Харківський політехнічний інститут”, м. Харків

Промислові сплави мають, як мінімум, двофазну структуру, а серед них одним з поширених типів є дуплексні, що містять дві або більше фаз, які схожі за розподілом, формою і розміром часток, мають чітку міжфазну границю. Дуплексні структури характерні в так званих «двофазних» сталях, в латунях із зернами α - та β' - фаз, у двофазних бронзах. На жаль, не складний, на перший погляд, тип дуплексної структури і досі не має аналітичного опису щодо напруження течії в залежності від параметрів структури, а відповідні дослідження досі тривають.

Зазначені фактори обумовили постановку задачі: встановлення закономірностей, які визначають напруження течії у двофазній ($\alpha + \beta'$) латуні ЛС59-1 в залежності від вмісту f та розміру зерен складових фаз, їх морфології. Шляхом варіювання температури нагріву в інтервалі 500 – 800 °С та швидкості охолодження з прутка ($\varnothing$ 8 мм) були отримані сім дуплексних ($\alpha + \beta'$)-структур, які відрізнялись за вищевказаними параметрами. Крім двофазної латуні, були досліджені також структура та напруження течії α -фази (латунь Л63) та β' -фази (ЛС59-1) після гартування від 800 °С. Аналіз кривих розтягування проводили за наступною схемою. В загальному випадку середні напруження та деформації в сплаві ($\sigma_{\text{спл}}$, $\varepsilon_{\text{спл}}$) та зернах фаз відповідно (σ_{α} , ε_{α} , $\sigma_{\beta'}$, $\varepsilon_{\beta'}$,) підкоряються системі двох рівнянь адитивності (суміші), вирішення якої без додаткових припущень невідомо. При допущенні рівності деформацій в сплаві і складових фазах отримуємо рівняння адитивності щодо напружень: $\sigma_{\text{спл}} = \sigma_{\alpha} f_{\alpha} + \sigma_{\beta'} f_{\beta'}$ (за Фойгтом), а при рівності напружень – рівняння адитивності для деформацій (за Рейссом): $\varepsilon_{\text{спл}} = \varepsilon_{\alpha} f_{\alpha} + \varepsilon_{\beta'} f_{\beta'}$. Кожне з них вирішується, коли відомі залежності $\sigma(\varepsilon)$ для фаз. Останні були перераховані на основі отриманих кривих $\sigma(\varepsilon)$ латуней в однофазних станах, параметрів рівняння Холла-Петча щодо впливу розміру зерен на напруження течії, а також розміру зерен двофазних латуней. Відповідно за двома схемами були розраховані теоретичні криві $\sigma(\varepsilon)$ для сьомих дуплексних ($\alpha + \beta'$)-структур. Порівняння теоретичних та експериментальних кривих призвело до наступних висновків. 1) Встановлено, що експериментальне напруження течії двофазної латуні ЛС59-1 залежить від розміру зерен складових фаз, їх взаємної кількості та коефіцієнту нерівності. 2) Показано, що від границі пружності та до 5 – 6 % пластичної деформації експериментальні криві $\sigma(\varepsilon)$ відповідають теоретичним за моделлю Рейсса (відхилення до 17 %), а на границі міцності – моделі Фойгта (відх. до 10 %). 3) Із зростанням коефіцієнта нерівності зерен від 1,8 до 4,7 похибка оцінки початкових напружень за Рейссом суттєво не змінюється, а для напружень на границі міцності – зменшується.